

Nr 275

Av herr Svensson i Krokstorp, *angående utbyggnad av vägnätet såsom medel mot landsbygdens avfolkning.*

Utan överdrift kan sägas att ett av landets f. n. viktigaste problem såväl socialt som ekonomiskt är den fortgående avfolkningen av den egentliga landsbygden. I den i november 1957 framlagda »Vägplan för Sverige» har verkställts en del prognoser i fråga om befolkningsutvecklingen. Enligt dessa beräkningar skulle år 1975 på den egentliga landsbygden vara bosatta 1,0 till 1,6 milj. invånare. Om man räknar med 1,3 milj. invånare som ett medeltal och landets verkliga landsbygd till 430 000 km², motsvarar detta såsom genomsnitt för hela landet ca 3 invånare per km². Någon jämn fördelning av dessa 3 invånare per km² är det självfallet inte. I de goda jordbruksbygderna kan man alltid räkna med en avsevärt högre folkmängd, vilket i sin tur medför en motsvarande utglesning av skogsbygderna. Det kan icke anses som uteslutet att invånarantalet även i skogsbygden i södra delen av landet sjunker till eller under 1 invånare per km², d. v. s. att även i och för sig välbelägna trakter av södra och mellersta Sverige återgår till ödebygder med alla därmed följande ofördelaktiga ekonomiska och sociala konsekvenser.

Man måste då i första hand fråga sig vad som förorsakar den snabba avflyttningen från landsbygden till tätorterna. Utan tvekan kan man konstatera att huvudskälet härtill är känslan av isolering. De moderna kommunikationsmedlen medger visserligen en stor rörelsefrihet för människorna, men de praktiska möjligheterna att utnyttja dessa försvåras av eftersläpningen i fråga om vägväsendet. Såsom ett motdrag mot avfolkningen torde goda vägar vara ett av de verksammaste medlen. Motorismen gör det också möjligt för glesbygdens invånare att, om sysselsättningen tryter inom den närmaste omgivningen, söka sig utkomst på mera avlägsna platser med bättre arbetstillgång. Men förutsättningen härför är givetvis att vägväsendet fyller måttet i fråga om framkomlighet. Är detta icke fallet, blir resultatet att man flyttar in till tätorten. I första hand gäller flyttningen kanske en liten tätort, men sedan är det icke långt till nästa steg d. v. s. vidarefärd till de större städerna.

Att försöka dämpa eller vända strömmen från glesbygder till tätorterna under uppåtgående konjunkturer är givetvis svårt. Då utgör särskilt storstäderna alltför starka magneter. Helt annorlunda ställer det sig under vikande konjunkturer såsom för närvarande. Den enskilde, särskilt bland ungdomen, blir då mera betänksam att överge sin hembygd och flytta till

en tätort, där det är osäkert om han kan få stadigvarande utkomstmöjligheter.

Mot bakgrunden härav finner jag det synnerligen ologiskt att såsom kommunikationsministern föreslå koncentration av vägväsendets investeringar på väg- och gatunätet kring och i tätorterna. Därigenom animeras inflyttningen till dessa orter, vilket direkt strider mot en jämnare fördelning av befolkningen över hela landet. I särskilt hög grad måste det inge betänkligheter att utbyggandet av vägnätet för den långväga trafiken, d. v. s. riksvägarna, skall stå tillbaka och trafikanterna hänvisas till järnvägarna. Detta innebär i realiteten att man vrider utvecklingen bakåt. Den logiska konsekvensen härav skulle i verkligheten kräva en behovsprövning i fråga om anskaffandet av motorfordon. Inom tätorterna skulle invånarna fritt kunna förvärva motorfordon, varemot glesbygdens befolkning hänvisades till att för sina trafikbehov använda sig av förefintligt järnvägsnät. Särskilt i fråga om godstrafiken skulle detta leda till rent abderitiska förhållanden.

I anslutning till vad ovan anförts och under särskilt beaktande av att de vikande konjunkturerna väl lämpar sig för en kraftig insats för att hindra den katastrofala minskningen av befolkningen inom vissa delar av landet — jag vill särskilt framhålla sydöstra Sverige, Bohuslän, Dalsland samt de västra delarna av landet från Värmland till Lappland — bör upprustningen av vägväsendet koncentreras till dessa av avfolkning hotade områden. I vissa fall måste man räkna med faran för att det uppstår rena ödebygder. Sak samma gäller Gotland och Öland, ehuru problemställningen där i viss mån är avvikande.

Därutöver bör framhållas att den kraftiga inflyttningen till tätorterna för de berörda kommunerna innebär sådana kapitalkrävande åtgärder i fråga om bostadsbyggande, anläggande av gator och vägar, vatten- och avloppsledningar, kraft- och belysningsledningar m. fl. sociala anordningar att en fullständig snedvridning av kapitalmarknaden kan uppstå.

Under återopande av det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att anslaget till Byggande av vägar och broar i största möjliga utsträckning bör användas till utbyggande av riksvägnätet och sådana vägar, som kan bidra till att hejda den hotande avfolkningen av landsbygden i stora delar av landet.

Stockholm den 27 januari 1959

Sven Svensson

i Krokstorp